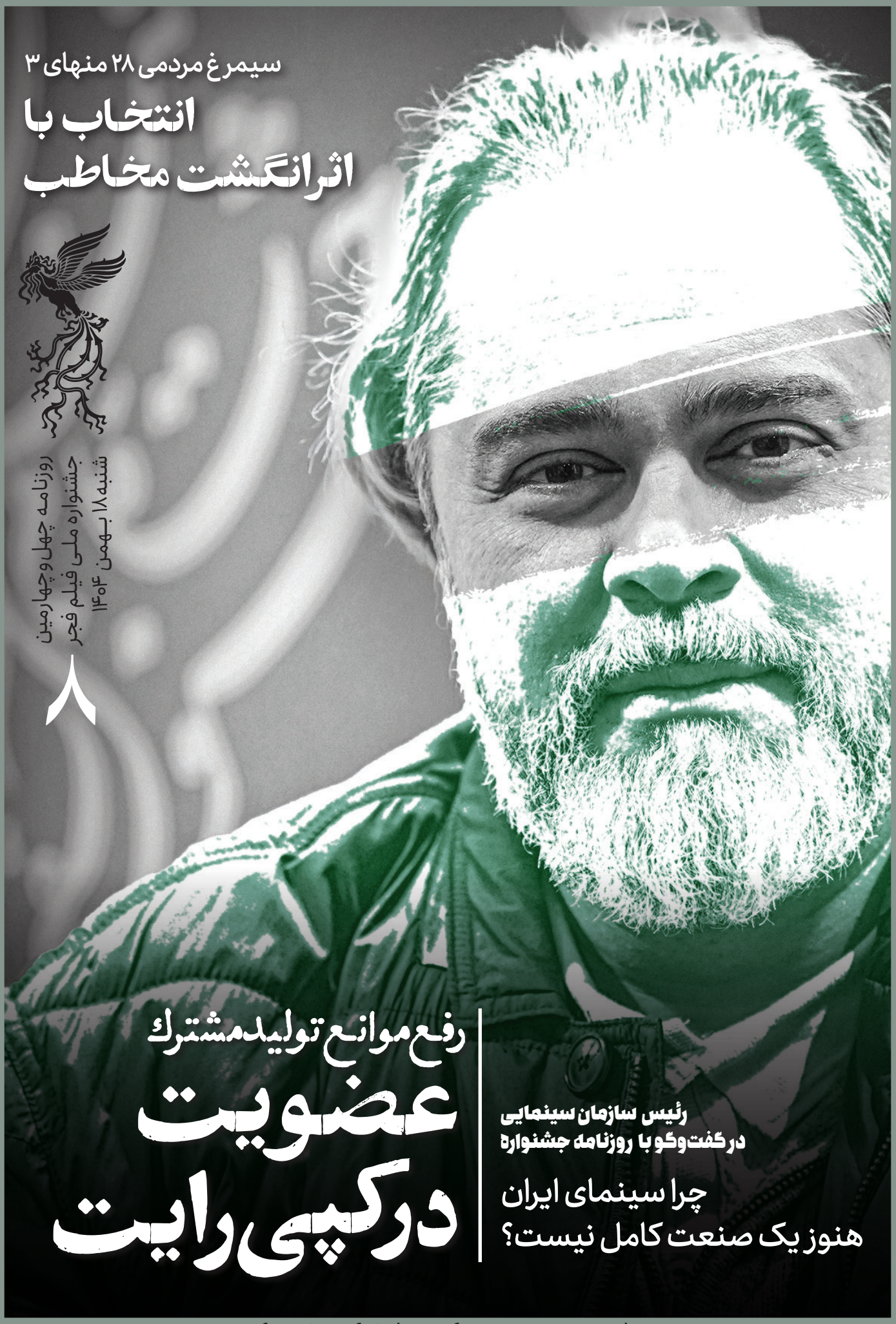
روزنامه چهل و چهارمین
جشنواره ملی فیلم فجر
شنبه ۱۸ بهمن ۱۴۰۴
۸

سیمرغ مردمی ۲۸ منهای ۳

انتخاب با اثرانگشت مخاطب

رفع موانع تولید مشترک

عضویت در کپی رایت

رئیس سازمان سینمایی در گفت‌وگو با روزنامه جشنواره

چرا سینمای ایران هنوز یک صنعت کامل نیست؟

سینما تولیدکننده اندیشه است

سیدعلی یزدی‌خواه
نایب‌رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس

با وجود تحولاتی که فناوری‌های دیجیتال، رسانه‌های بصری و هوش مصنوعی در مسیر تولید و مصرف محتوا ایجاد کرده‌اند اما سینما به‌عنوان یک رسانه فرهنگی همچنان جایگاه محوری خود را حفظ کرده است. سینما، برخلاف بسیاری از صنایع، نه تولیدکننده کالاهای فیزیکی و خدمات فنی، بلکه خالق اندیشه است؛ رسانه‌ای که از دل هنر برمی‌آید و مستقیماً با باورها، ارزش‌ها و ذهنیت جامعه سخن می‌گوید.

مرور تاریخ صنعت سینما، حتی پیش از جنگ جهانی دوم نشان می‌دهد فیلمسازان در دوره‌های مختلف کوشیده‌اند از طریق آثار خود، در نگرش عمومی مردم و حتی تصمیم‌گیران فرهنگی تاثیر بگذارند. کارگردان با طراحی روایت، شخصیت‌پردازی و جهان داستانی، دغدغه‌ها و ارزش‌های مسلط بر جامعه خود را بازتاب می‌دهد و توجه مخاطب را به مسائل بنیادین جلب می‌کند. از همین‌رو، سینما ذاتاً رسانه‌ای فرهنگی است و نقش آن در نهادینه‌سازی ارزش‌ها انکارناپذیر است.

در ایران نیز پس از انقلاب، سینما از نظر کیفی مسیر متفاوتی را طی کرده و در مجموع، گسترش محتوایی و ارزشی قابل توجهی داشته است. اگر برخی استثناها را کنار بگذاریم، سینمای پس از انقلاب از حیث مضمون و جهت‌گیری فرهنگی، با سینمای پیش از آن قابل مقایسه نیست.

تجربه تماشای فیلم نشان می‌دهد مخاطب صرفاً بیننده منفعل نیست. بسیاری از افراد پس از دیدن یک اثر سینمایی، خود را به جای شخصیت‌ها می‌گذارند، با آن‌ها همانندسازی می‌کنند و احساسات و تصمیماتشان تحت تأثیر روایت قرار می‌گیرد. این اثرگذاری به‌ویژه در میان کودکان و نوجوانان، به دلیل آمادگی بیشتر برای تأثیرپذیری، عمیق‌تر و ماندگارتر است.

از این منظر، سینما ابزاری موثر برای تبادل فرهنگی، خلق ارزش‌های نو و تقویت ارزش‌های موجود در جامعه به شمار می‌رود. زبانی که سینما با آن سخن می‌گوید، زبان هنر است؛ زبانی که قدرت نفوذ آن گاه از ده‌ها سخنرانی یا صدها صفحه کتاب بیشتر است. یک فیلم خوب می‌تواند در زمانی کوتاه، پیامی عمیق و ماندگار را منتقل کرده و میان دیدگاه‌ها و سلیقه‌های مختلف، پیوند و هم‌فکری ایجاد کند.

البته عملکرد سینما در این مسیر یکدست نبوده است. در مقاطعی، برخی آثار توانسته‌اند به همگرایی اجتماعی کمک کنند و در شکل‌دهی به گفتمان مشترک نقش داشته باشند؛ اما در مقابل، فیلم‌هایی نیز ساخته شده‌اند که نه‌تنها بازتاب‌دهنده فرهنگ غالب جامعه نبوده‌اند، بلکه به نوعی به واگرایی اجتماعی دامن زده‌اند.

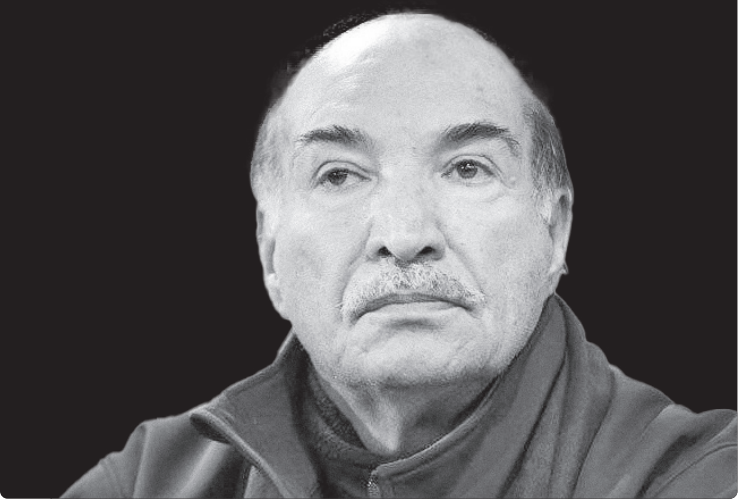
با این حال در نگاه کلی، سینما همچنان یکی از جذاب‌ترین و اثرگذارترین ابزارهای فرهنگی است؛ رسانه‌ای که با جذب طیف گسترده‌ای از مخاطبان می‌تواند در شکل‌دهی به افکار عمومی نقش‌آفرینی کند. نشانه این ظرفیت را می‌توان در سال‌های اخیر و در بهبود نسبی ارتباط مردم با گیشه و سالن‌های سینما دید؛ جایی که سینما بار دیگر توانسته است بخشی از جامعه را با خود همراه کند و وارد گفت‌وگویی جمعی شود.

آقای صدا خداحافظ

خبر بد غروب جمعه ۱۷بهمن، درگذشت نظام‌الدین کیایی، صدابردار دوست‌داشتنی سینمای ایران در ۸۲سالگی بود. این هنرمند باتجربه صدابرداری بیش‌از ۴۰فیلم را در کارنامه دارد که از شاخص‌ترین‌شان می‌توان به دونده، آب‌بادخاک، کلید، یار در خانه، بازی بزرگان، شمعی در باد، زادبوم، مصائب چارلی، دل‌شکسته، بدرود بغداد، سوت پایان، رخ دیوانه و هزارپا اشاره کرد. او در چهاردهمین جشنواره فیلم فجر برای فیلم «نون و گلدون» برنده سیمرغ بلورین بهترین صدابرداری شد و یک بار در دوره بیست و دوم نامزد دریافت این جایزه برای فیلم «شمعی در باد» شده بود.

کیایی که نقش مهمی در ارتقا و توسعه صدابرداری در سینمای ایران داشت و به جوانان متخصص در زمینه صدا بسیار امید داشت، در یک خاطره گفته بود: «من در کانادا با یکی از بزرگ‌ترین صدابرداران آن‌ها آشنا شدم که در کارنامه هنری‌اش تنها صدابرداری ۷ فیلم سینمایی دیده می شد و او زمانی که فهمید در بیش‌از ۳۰ فیلم سینمایی مطرح به عنوان صدابردار حضور داشته‌ام، برایش شگفت‌انگیز بود و مرا استاد خود خطاب می‌کرد. در کشور از نظر نیروی انسانی و مهارت افراد فنی کمبود و خلأیی نداریم و کار بسیاری از صدابرداران ما به مراتب قوی‌تر از صدابرداران غربی است.»

درگذشت سیدنظام کیایی را به جامعه سینمایی تسلیت می‌گوییم. یادش گرامی‌باد.

ثبت رکورد در سانس‌های فوق‌العاده

در ادامه اختصاص سانس‌های فوق‌العاده روزانه به فیلم‌های پرمخاطب جشنواره فجر، ۱۱ فیلم سینمایی حاضر در چهل‌وچهارمین دوره این رویداد در پی استقبال مخاطبان دیشب جمعه ۱۷ بهمن در سانس فوق‌العاده روی پرده رفتند تا یک رکورد در جشنواره امسال ثبت شود. دیشب فیلم‌های سینمایی «قایق‌سواری در تهران»، «نیم‌شب»، «جانشین»، «زنده‌شور»، «غوطه‌ور»، «اسکورت»، «آرام‌بخش»، «نگهبانان خورشید»، «گیس»، «سرزمین فرشته‌ها»، «اردوبهشت» در ۲۱ سانس فوق‌العاده سالن‌های سینمایی تهران اکران شدند.

محمدعلیزاده‌فرد
به‌یکدیگر اتهام نزنیم و بدانیم تفرقه انداختن بین هنرمندان و مردم کار درستی نیست.

یوسف منصوری
گذاشتن دوربین در مناطق حاشیه‌نشین یک شهر، به‌معنای سیاه‌نمایی نیست.

محمدرضا شریفی‌نیا
دوقطبی کردن جامعه، برای خود ما بسیار بد است.

مرتضی رزاق‌کریمی
«کافه سلطان» بعد از حدود ۱۲ سال اولین متنی بود که من و مصطفی رزاق‌کریمی به آن علاقه‌مند شدیم.

گفت‌وگو

فعالیت «مرکز تماس سینمای ایران» در جشنواره

حبیب ایل‌بیگی، مدیرعامل موسسه سینماشهر درباره فعالیت‌های این موسسه در چهل‌وچهارمین جشنواره فیلم فجر گفت: ماموریت موسسه سینماشهر در جشنواره فیلم فجر فراهم‌سازی و پشتیبانی زیرساخت‌های فنی و تجهیزاتی سینماهایی است که جشنواره در آن‌ها برگزار می‌شود. در این دوره از جشنواره تلاش کردیم کمبودها و نواقص فنی سینماهای میزبان جشنواره را شناسایی و برطرف کنیم. برای مثال سینمای شهر یاسوج که در مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد قرار دارد، طی چند ماه گذشته در حال آماده‌سازی بود که این روند شب گذشته به پایان رسید و تجهیزات آن به‌روزرسانی شد تا امکان نمایش فیلم‌های جشنواره برای مردم این استان فراهم شود.

ایل‌بیگی ادامه داد: همچنین در شهر سمنان، سینمایی که امسال به‌عنوان سینمای جشنواره انتخاب شده است، چند روز پیش از آغاز جشنواره با کمک سینماشهر از نظر تجهیزاتی آماده شد. در شهرهای دیگری مانند بوشهر و برخی نقاط کشور نیز تلاش کردیم کمبودهای فنی موجود را جبران کنیم. در تهران هم چند سینما با مشکل فرسودگی پروژکتورها مواجه بودند که با حمایت سینماشهر، امکان خرید و نصب پروژکتورهای جدید برای آن‌ها فراهم شد تا فیلم‌ها با کیفیت مطلوب‌تری به نمایش درآیند.

مدیرعامل موسسه سینماشهر در تشریح دیگر مأموریت‌های این مجموعه گفت: یکی دیگر از مسئولیت‌های مهم ما، هماهنگی در حوزه بلیت‌فروشی جشنواره است. سامانه «آی‌تیکت» که یکی از چهار سامانه بلیت‌فروشی کشور محسوب می‌شود، علاوه‌بر فروش بلیت، نقش هماهنگ‌کننده میان دبیرخانه جشنواره و سایر سامانه‌ها را نیز بر عهده دارد.

وی افزود: همچنین مرکز پاسخگویی «مرکز تماس سینمای ایران» در ایام جشنواره فعال است و همکاران ما در تمام ساعات فعالیت سینماهای جشنواره، پاسخگوی نیازها و مشکلات فنی سینماها هستند تا روند نمایش فیلم‌ها بدون اختلال ادامه یابد.

ایل‌بیگی با اشاره به ارسال فیلم‌ها به سینماهای شهرستان گفت: در دو سال اخیر، ارسال فیلم‌های جشنواره به سینماهای شهرستان از طریق سامانه «شناسا» انجام می‌شود تا به‌جای ارسال فیزیکی هارد، فیلم‌ها به‌صورت دیجیتال منتقل شوند. این سامانه از سال ۱۴۰۲ راه‌اندازی شد که در سال نخست با مشکلاتی همراه بود، اما در سال ۱۴۰۳ و چند ماه پیش از جشنواره، تلاش کردیم بخش زیادی از این مشکلات را برطرف کنیم.

وی ادامه داد: سال گذشته بسیاری از سینماها توانستند فیلم‌ها را از طریق سامانه شناسا دریافت کنند. امسال با توجه به برخی مشکلات اینترنتی، بخشی از فیلم‌ها مجدداً از طریق ارسال هارد به شهرها منتقل شد، اما در عین حال، تعداد قابل توجهی از استان‌ها نیز موفق شدند فیلم‌ها را از طریق همین سامانه دانلود کنند. خوشبختانه تا یک روز پیش از آغاز نمایش فیلم‌ها در استان‌ها یعنی چهاردهم بهمن‌ماه، تقریباً همه استان‌ها فیلم‌های خود را دریافت کردند.

مدیرعامل سینماشهر درباره نقش این موسسه در رأی تماشاگران جشنواره گفت: پشتیبانی فنی و نرم‌افزاری سامانه رأی تماشاگران از دیگر وظایف سینماشهر در جشنواره امسال بود. اگرچه مسئولیت اجرایی رأی تماشاگران بر عهده خانه سینماست، اما پشتیبانی فنی این فرآیند توسط همکاران ما در سینماشهر و آی‌تیکت انجام می‌شود.

وی افزود: پیش از آغاز جشنواره، نیازسنجی‌هایی انجام و مشخص شد برخی سینماهای تهران که محل رأی‌گیری تماشاگرانند، با کمبود کیوسک‌های چاپ بلیت مواجه هستند. این تجهیزات توسط سینماشهر تأمین و در اختیار سینماها قرار گرفت و خوشبختانه فرآیند رأی‌گیری تاکنون بدون وقفه و مشکل در حال انجام است.

کامنت‌ها

جست‌وجوی ذهنی در روایت چندوجهی

سیدمحمد سلیمانی

«پل» می‌خواهد اثری چندوجهی در عرصه سینمای دفاع مقدس باشد، هم راوی یک جست‌وجوی تلخ و پرماجرا در معرکه جنگ و هم فیلمی درباره موسی به‌عنوان یک جست‌وجوگر پیگیر که در جاهایی مسحور هور و زیبایی هایش می‌شود. از سوی دیگر فیلم می‌خواهد به هور، پلی که روی آن کشیده شده و مدام زخم می‌خورد، شخصیت ببخشد. تمام این موارد در «پل» دیده و فهمیده می‌شود به‌ویژه در نیمه دوم اثر و پس از پایان ماجرای جست‌وجوی والدین یک نوزاد. ولی فیلم در همین گیرودار چند وجهی شدن و اصرار برای طرح حرف‌های بیشتر و فضاسازی دوگانه فرصت‌هایش را برای تبدیل شدن به اثری ماندگار تا حدودی از دست می‌دهد. «پل» اگر فاصله‌اش با دنیای ذهنی موسی و تنش‌های پیرامونش را کمتر می‌کرد، می‌توانست فضای یکدست‌تری بیافریند و به همین نسبت، همدلی بیشتری از مخاطبانش دریافت کند.

حال خوبِ یک ملودرام

علی کریمی

«حال خوب زن» نشان داد برای ساخت یک ملودرام روانشناختی، نیاز نیست فیلم را مملو از نقش‌هایی کنید که هیچ‌کدام به یک شخصیت کنشگر تبدیل نمی‌شوند. در این فیلم، شاید خبری از هیاهو و هیجان فیلم‌های اجتماعی متداول سینمای ایران نباشد اما فیلمنامه‌ای با نقاط عطفِ به‌جا و پیرنگ‌های مناسب که به لطف شخصیت‌های کنشگر رقم می‌خورد، «حال خوب زن» را به اثری قابل‌قبول تبدیل می‌کند. شخصیت‌های فیلم هر کدام در پیشبرد قصه اثرگذارند، از زن و شوهری که خیلی زود، چگونگی رسیدنشان به هم و مشکل‌شان بیان می‌شود، تا دیگر شخصیت‌هایی که با عملکردشان خرده پیرنگ‌ها را رقم می‌زنند و آرام آرام به قصه اضافه می‌شوند. فیلم هرچه جلو می‌رود، شخصیت‌های اصلی را کامل و نقش شخصیت‌های جانبی را در روند داستان پررنگ‌تر می‌کند اما تمرکز بر خلوت زنی که با یک آسیب روانی مواجه است، شاید کمی روند فیلم را کند کرده و از حوصله خارج شود. البته جنس اتفاقات و تعلیق قصه با توجه به فضای فیلم، چنین نتیجه‌ای را داشته است. شاید مسیری که برزکی برای رسیدن به سینمای بلند از سینمای کوتاه آغاز کرده، هنوز به آن پختگی لازم نرسیده باشد.

نشست خبری فیلم «پل»
جمعه ۱۷ بهمن ۱۴۰۴، سالن ۱۲ پردیس ملت

حراست از زندگی

اجرا: حمیدرضا مدقق
حاضران: پدرام کریمی نویسنده، سیدمصطفی احمدی تهیه‌کننده، محمد عسگری کارگردان، روح‌الله زمانی بازیگر، محمود لاجوری صدابردار و طلا کرباسی طراح جلوه‌های ویژه.

از میان گفته‌ها:

محمد عسگری: در سینمای جنگ گذشته از فضای انفجار، پرداخت به انسانیت و درون انسان‌ها سخت است. هدفم این بود موضوع اخلاق و انسانیت را به تصویر بکشم و بگویم مردم زیر حجم انفجارها دوست دارند از زندگی حراست کنند.

مصطفی احمدی: امیدوارم این فیلم بفروشد. نمی‌توان گفت چون صرفا ماهیت جنگی دارد، نمی‌فروشد.

پدرام کریمی: مخاطب ما نسل نوجوانی بوده‌اند که از قهرمانان خود خبر ندارند. دوست داشتیم کاری کنیم که یک نوجوان ببیند یک آدم معمولی چگونه می‌تواند کار قهرمانانه بکند بدون آنکه سلاح در دست بگیرد.

روح‌الله زمانی: کارگردان نسبت‌به شناختی که از من داشت این نقش را به من داد. سعی کردم از تجربیات او استفاده کنم و طبق خواسته‌اش جلو بروم.

طلا کرباسی: بزرگ‌ترین چالش من در فیلم این بود که بعد از مراحل فیلمبرداری به تیم اضافه شدم، این فیلم ۷۴۷ تصویر ویژوال داشت.

محمود لاجوردی: با توجه به فضای باز لوکیشن‌ها صدابرداری فیلم کار سختی بود.

نشست خبری فیلم «حاشیه»
جمعه ۱۷ بهمن ۱۴۰۴، سالن ۱۲ پردیس ملت

گرته‌برداری از واقعیت

اجرا: حمیدرضا مدقق **حاضران:** محمد علیزاده‌فرد کارگردان، یوسف منصوری تهیه‌کننده و سعید هنرمند طراح صحنه. **از میان گفته‌ها: محمد علیزاده‌فرد:** اتمسفر، فضا و خرده‌اتفاقاتی که در فیلم می‌بینیم، گرته‌برداری از واقعیت و پرونده‌های واقعی در حاشیه تهران یا شهرستان‌هاست.

یوسف منصوری: اصلی‌ترین چیزی که در فیلم برایم مهم بود، شخص محمد علیزاده‌فرد به‌عنوان کارگردان بود. فیلمنامه‌های بسیاری در طول سال به دست ما می‌رسد اما علیزاده‌فرد کسی است که از فیلم کوتاه شروع کرده قدم‌به‌قدم پیش آمده و سیمرغ فیلم کوتاه گرفته است. پس حالا باید کمک کنیم تا فیلم بلندش را بسازد. **سعید هنرمند:** وقتی قرار است کار رئال یا هایپررئالیی انجام دهیم، کار دشواری پیش رو داریم که دست طراح را می‌بندد. در این فیلم ما ۳۸ تا ۴۰ لوکیشن داشتیم؛ از این تعداد ۲۵ لوکیشن را چیدمان کردیم و دکور ساختیم. **یوسف منصوری:** سیاه‌نمایی تعریف مشخصی دارد. اینکه دوربین‌مان را به محله‌های لوکس ببریم به معنا نیست که سیاه‌نمایی نمی‌کنیم و اگر هم به محله‌های حاشیه‌نشین و فقیرنشین برویم به این معنا نیست که سیاه‌نمایی می‌کنیم، بلکه روایت کاراکترها و اتفاقات است که می‌تواند فیلم را به سمت سیاه‌نمایی ببرد یا نه. «حاشیه» داستان یک روحانی است که وارد یک محله فقیرنشین می‌شود و اتفاق تلخی برایش رخ می‌دهد و سعی می‌کند مشکلی را مرتفع کند.

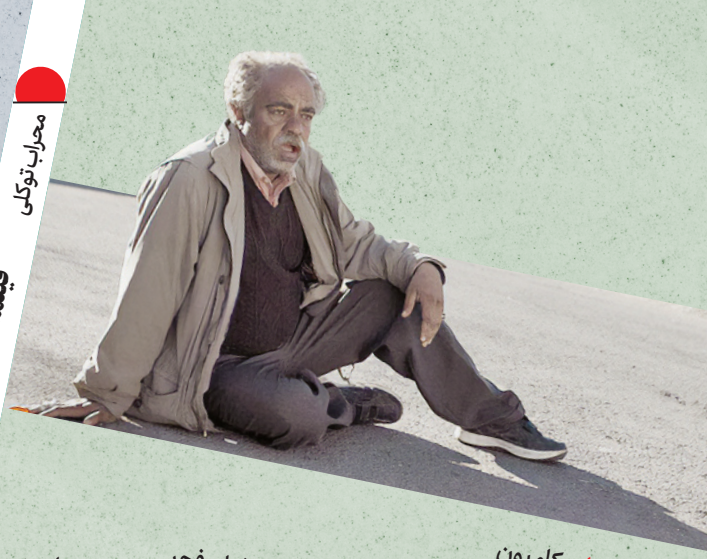

نشست خبری فیلم «کافه سلطان»، جمعه ۱۷ بهمن ۱۴۰۴، سالن ۱۲ پردیس ملت

هیچ اثر انگشتی شبیه هم نیست

اجرا: حمیدرضا مدقق **حاضران:** مصطفی رزاق‌کریمی کارگردان، مرتضی رزاق‌کریمی تهیه‌کننده، محمدرضا شریفی‌نیا بازیگر و عطیه آرندی نویسنده. **از میان گفته‌ها: مصطفی رزاق‌کریمی:** یک بار با ابراهیم حاتمی‌کیا سر «از کرخه تا راین» بحث داشتیم درباره این مطلب که هیچ اثر انگشتی شبیه هم نیست. من از جهان‌بینی خودم فیلم را تعریف می‌کنم چیزی که دقیقا در این فیلم هم اتفاق افتاده است. **مرتضی رزاق‌کریمی:** این فیلم به‌طور مستقیم به جنگ نمی‌پردازد. قطعا درباره جنگ آثاری ساخته شده و همچنان ساخته خواهد شد. فکر می‌کنم چنین آثار غیرشعاری برای مخاطب جهانی هم جذابیت بیشتری دارد. **عطیه آرندی:** من اصفهانی هستم و سال‌های زیادی را در جاده گذراندم. در طول جنگ دیدیم که یکباره جاده‌ها شلوغ شدند، به این فکر می‌کردم کافه‌هایی که در تمام این سال آن‌جا بودند درحال حاضر در چه وضعیتی هستند. **محمدرضا شریفی‌نیا:** این فیلم یک کار جاده‌ای بود و معمولا در فصل سرما سخت می‌گذرد، سختی‌های کار بسیار زیاد بود. از سوی دیگر برادران رزاق‌کریمی کنار ما بودند که هر دو بسیار آرام و عالی کار را پیش بردند. این را از قول آزیتا حاجیان که در سفر است، می‌گویم، او نظرش این بود بعد از مدت‌ها با کارگردانی بسیار مودب، با احترام و آگاه کار کرده است.

محراب توکلی

نام فیلم: کامیون
محصول: ۱۳۹۶
برنده سیمرغ بلورین سی‌وششمین جشنواره فیلم فجر
فیلمنامه‌نویس: کامبوزیا پرتوی بازیگران: سعید آقاخانی، نیکی کریمی، رامین راستاد، شایسته ایرانی خلاصه داستان: یک راننده کامیون ایرانی، خانواده‌ای ایزدی فراری از داعش را از عراق به تهران می‌برد تا به پدر خانواده برسند، اما در این سفر جاده‌ای با مشکلات انسانی و فرهنگی روبه‌رو می‌شود. رابطه راننده با زن خانواده (اسرین) عمیق‌تر شده و در تهران با تصادف و اتفاقات غیرمنتظره، داستان به سمت بررسی هویت، مسئولیت و انسانیت پیش می‌رود. ایده اولیه: چه می‌شود اگر یک راننده کامیون، که سال‌ها در جاده‌ها زندگی کرده، ناگهان مسئولیت نجات و همراهی یک زن ایزدی و شخصی خود را زیر سؤال ببرد؟ و در این سفر، مرزهای انسانی، فرهنگی و شخصی خود را زیر سؤال ببرد؟ پیرنگ: نجات، ماجراجویی پیچش داستانی: راننده موفق به رساندن زن و فرزندانش به مقصدشان نمی‌شود. ایده ناظر: وقتی انسان در مواجهه با رنج و آوارگی دیگری، مسئولیت اخلاقی را می‌پذیرد، می‌تواند از انزوا و بی‌تفاوتی خارج شود و ارزش انسانی مشترک را بر ترس‌ها و تفاوت‌ها پیروز کند.

نام فیلم: مغزهای کوچک زنگ‌زده
محصول: ۱۳۹۶
برنده سیمرغ بلورین سی‌وششمین جشنواره فیلم فجر
فیلمنامه‌نویس: هومن سیدی بازیگران: نوید محمدزاده، فرهاد اصلانی، نوید پورفرج، فرید سجادی‌حسینی، نازنین بیاتی خلاصه داستان: شاهین که زیر سلطه برادر بزرگ‌ترش شکور (رئیس یک باند مواد مخدر) قرار دارد، برای اثبات خود تلاش می‌کند اما پخش فیلم خصوصی خواهرشان و حمله پلیس همه چیز را به هم می‌ریزد. شاهین در مسیر انتقام و قدرت‌طلبی، با هویت واقعی‌اش روبه‌رو می‌شود و چرخه خشونت خانواده را به چالش می‌کشد. ایده اولیه: چه می‌شود اگر یک گوسفندِ مطیعِ چوپان بعد از سال‌ها بردگی و تحقیر، ناگهان متوجه شود اصلاً همخونِ گله نیست و می‌تواند چوپانِ جدید باشد یا انتخاب کند چوپان نشود؟ پیرنگ: دروغ، بلوغ، انسان ضعیف پیچش داستانی: شاهین متوجه می‌شود برادر واقعی شکور نیست. ایده ناظر: وقتی انسان از شست‌وشوی مغزی و بردگی ذهنی رها می‌شود، می‌تواند چرخه خشونت و سلطه را بشکند و به جای تبدیل شدن به چوپانِ جدید، راه انسانیت و نوع‌دوستی را انتخاب کند.

نام فیلم: در آغوش درخت
محصول: ۱۴۰۱
برنده سیمرغ بلورین چهل‌ویکمین جشنواره فیلم فجر
فیلمنامه‌نویس: بابک خواجه‌پاشا بازیگران: جواد قامتی، مارال بنی‌آدم، روح‌الله زمانی، اهورا لطفی خلاصه داستان: بحران پیچیده زندگی کیمیا و فرید که دوازده‌سال از ازدواج‌شان می‌گذرد، جهان زیبای فرزندانشان را بهم می‌ریزد، کودکانی که هیچ چیز جز سادگی و مهربانی را در زندگی نمی‌شناسند. ایده اولیه: چه می‌شود اگر زوجی که ۱۲سال با هم زندگی کرده‌اند، به دلیل فوبیای یکی از آن‌ها (فاصله) مجبور به طلاق شوند، اما در فرآیند جدایی، هر دو به فوبیای مخالف (نزدیکی) دچار شوند و جهان معصومانه فرزندان‌شان را تهدید کنند، تا جایی که طبیعت و بچه‌ها آن‌ها را به آغوش خانواده بازگردانند؟ پیرنگ: عشق، فداکاری پیچش داستانی: بچه‌ها ناپدید می‌شوند ایده ناظر: وقتی بحران جدایی و ترس‌های درونی (فوبیاها) خانواده را به مرز فروپاشی می‌رساند، معصومیت و صمیمیت فرزندان می‌تواند ارزش پیوند انسانی و خانوادگی را بر ترس و جدایی پیروز کند.

نام فیلم: زادبوم
محصول: ۱۳۸۷
برنده سیمرغ بلورین بیست‌وهفتمین جشنواره فیلم فجر
فیلمنامه‌نویسان: فرید مصطفوی، ابوالحسن داوودی بازیگران: عزت‌الله انتظامی، بهرام رادان، رویا تیموریان، مسعود رایگان، پگاه آهنگرانی خلاصه داستان: بیژن، سیاستمدار شکست‌خورده پس از سکته مغزی به قشم نزد همسر سابقش، مریم می‌رود و خانواده‌ای که در جهان پراکنده‌اند، کم‌کم به هم نزدیک می‌شوند. فیلم با تمثیل لاک‌پشت‌هایی که پس از ۳۰سال به زادبوم بازمی‌گردند، به بررسی بازگشت به ریشه‌ها، هویت گمشده و پیوند خانوادگی در شرایط اجتماعی پراکنده در جهان (به دلیل سیاست، مهاجرت اگر اعضای یک خانواده ایرانی پراکنده می‌شود چه می‌شود اگر اعضای یک خانواده ایرانی پراکنده در جهان (به دلیل سیاست، مهاجرت و خیانت)، ناگهان با شکست سیاسی و بیماری یکی از آن‌ها مجبور شوند به زادگاه و نزد یکدیگر بازگردند؟ پیرنگ: کشف پیچش داستانی: شکست انتخاباتی بیژن و سکته مغزی او ایده ناظر: وقتی انسان‌ها از پراکندگی، خیانت و هویت گمشده رها می‌شوند و به زادبوم -ریشه‌های خانوادگی و سرزمینی- بازمی‌گردند، می‌توانند ارزش‌های انسانی را بر جدایی و فراموشی پیروز کنند.

رائد فریدزاده، رئیس سازمان سینمایی در گفت‌وگو با روزنامه جشنواره:

چرا سینمای ایران هنوز یک صنعت کامل نیست؟

رفع موانع تولید مشترک عضویت در کپی رایت

مهسا بهادری

رائد فریدزاده، معاون وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس سازمان امور سینمایی طی یک‌سال و اندی از حضورش در این منصب، تلاش کرده است از تجربیاتش در حوزه بین‌الملل به نفع تولید و پخش سینمای ایران بهره ببرد. در این گفت‌وگو که در روز ششم جشنواره انجام شد، با او درباره راهکارهایی که می‌توانند به پخش جهانی فیلم‌های ایرانی کمک کنند و به نوعی چرخه صنعتی سینمای وطنی را تکامل ببخشند، صحبت کرده‌ایم.

سینما همواره به صورت یک صنعت شناخته شده است، اما از سینمای صنعتی فاصله داریم، چگونه می‌توانیم به این صنعت نزدیک‌تر شویم و آن را وارد چرخه سینما کنیم؟

وقتی از سینما حرف می‌زنیم درباره یک مفهوم واحد صحبت نمی‌کنیم. سینما هم‌زمان هنر، صنعت و رسانه است. سینما مخاطب عمومی دارد، کارکرد سرگرمی دارد و اتفاقاً همین وجه صنعتی آن است که امکان تداوم و گسترش را فراهم می‌کند. سینمای ایران، در کنار موفقیت‌های جهانی‌اش، در جامعه هم جایگاهی ویژه داشته است. سینما و سینماگران همواره برای مردم ایران شأن و اعتبار خاصی داشته‌اند. بخش مهمی از حافظه کودکی، نوجوانی و جوانی نسل‌های مختلف با سینما شکل گرفته است.

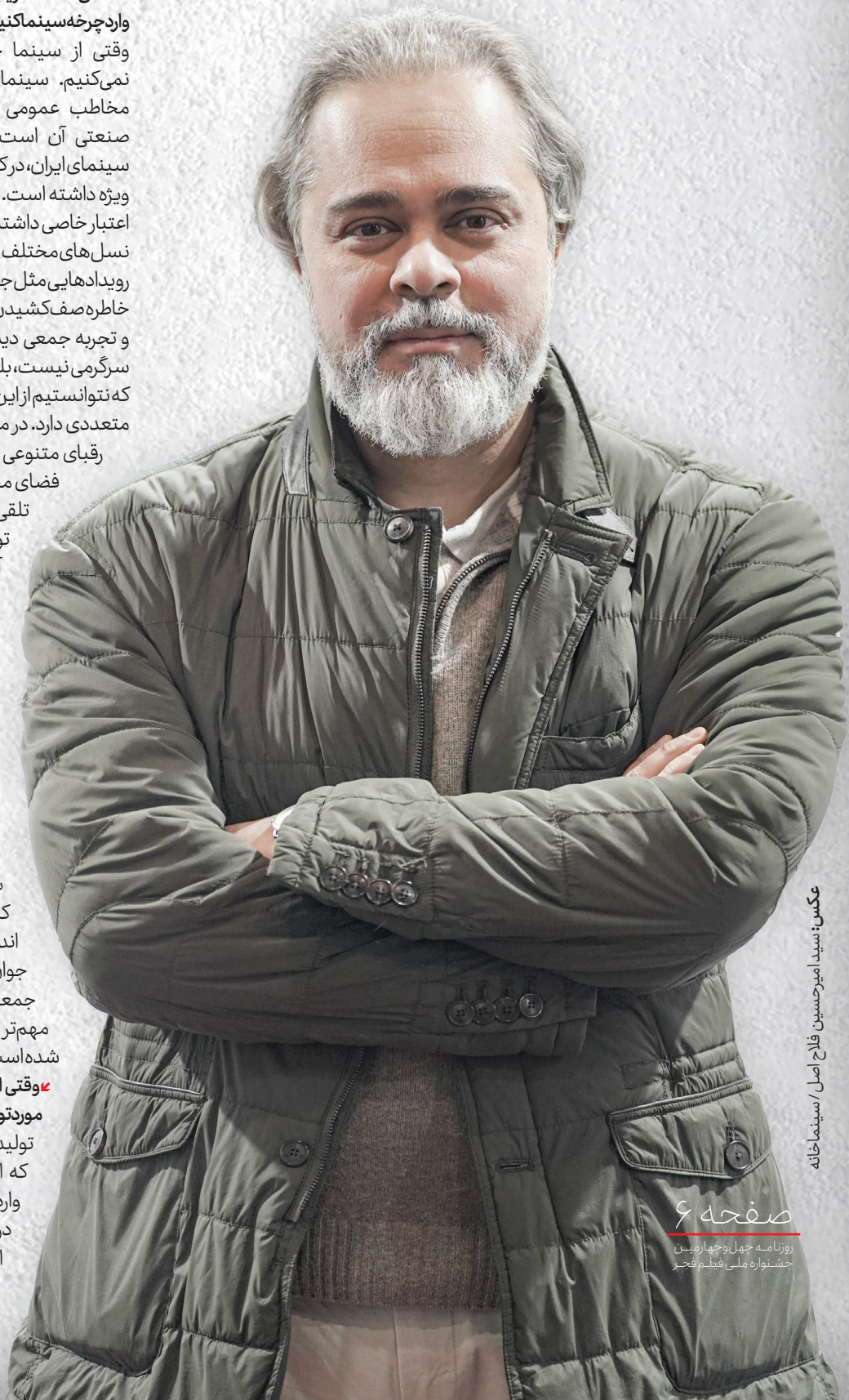
رویدادهایی مثل جشنواره فیلم فجر بخشی از حافظه جمعی ما هستند؛ خاطره صف کشیدن برای خرید بلیت، رفتن به سینما در سرمای زمستان و تجربه جمعی دیدن فیلم‌ها در سینما برای ایرانیان فقط یک هنر یا سرگرمی نیست، بلکه بخشی از زیست فرهنگی و اجتماعی ماست، این که نتوانستیم از این صنعت استفاده کنیم و آن را گسترش دهیم، دلایل متعددی دارد. در مقطعی، سینما تنها سرگرمی موجود بود اما به‌تدریج رقبای متنوعی پیدا کرد؛ از تلویزیون و سریال‌ها گرفته تا پلتفرم‌ها، فضای مجازی و پلتفرم‌های اینتراکتیو، به‌عنوان رقیب سینما تلقی می‌شوند. با شیوع کرونا، این روند تشدید شد و توجه‌ها بیش‌از پیش به سمت پلتفرم‌ها رفت. در آن دوره، رشد بسیار چشمگیری در این حوزه اتفاق افتاد. اما وقتی رشدی نامتوازن شکل می‌گیرد، در زیست‌بوم صنعت تصویر ممکن است برخی اجزا مورد غفلت قرار بگیرند یا حتی زیست آن‌ها نحیف‌تر شود. سینما هم در دوران کرونا آسیب جدی دید. حتی چین پس از سال‌ها تازه توانسته است به پیش از کرونا برسد.

ما توانستیم سینمای بعد از کرونا را احیا کنیم؟

این موضوع بستگی به معیار سنجش دارد. اگر معیار را صرفاً تعداد مخاطب بدانیم، می‌توان گفت بله؛ سال گذشته سینمای ایران رکورد بسیار خوبی ثبت کرد. اما به نظر من عدد به‌تنهایی مهم نیست. مهم آن است که این رشد تا چه اندازه در کل صنعت توزیع شده؛ تا چه اندازه تعداد سالن‌ها افزایش پیدا کرده است؟ آیا مخاطبان جوان دوباره به سینما برگشته‌اند؟ آیا فیلم‌ها توانسته‌اند جمعیت خاموش و غیرسینمارو را به سالن‌ها بکشانند؟ و مهم‌تر از همه، ارتباط میان سینما و جامعه تا چه حد تقویت شده است؟

وقتی از صنعت سینما صحبت می‌کنیم، چه مؤلفه‌هایی باید مورد توجه قرار بگیرند؟

تولید فیلم یک فرآیند است؛ فیلم صرفاً تولید نمی‌شود که اکران شود و تمام. بعد از تولید و اکران، فیلم تازه وارد مرحله جدیدی از زیست خود می‌شود؛ نمایش در پلتفرم‌ها، اکران آنلاین، تلویزیون و سایر بسترها. این اجزا هنوز به‌صورت متوازن در کنار هم شکل

عکس: سید امیرحسین فلاح اصل / سینماخانه

نگرفته‌اند. شاید به همین دلیل است که با وجود سابقه بیش از ۱۲۰ ساله، هنوز نمی‌توانیم با قطعیت از صنعت سینما و صنعت تصویر به معنای کامل آن صحبت کنیم.

یکی از چالش‌های جدی سینما، نبود قانون کپی‌رایت و قاچاق آثار است که سبب ضعیف‌تر بخش خصوصی می‌شود. چگونه می‌توان این موضوع را مدیریت کرد؟

نکته درستی است. با این واقعیت روبه‌رو هستیم که بسیاری از فیلم‌ها بلافاصله پس از ورود به چرخه آنلاین، با قاچاق مواجه می‌شوند؛ چه از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای و چه در فضای مجازی و کانال‌های غیررسمی. این مساله به‌طور مستقیم به تهیه‌کننده آسیب می‌زند و بازگشت سرمایه را با اختلال مواجه می‌کند.

در چنین شرایطی چه راه‌رو آمدی برای حمایت از تهیه‌کنندگان مستقل بخش خصوصی وجود دارد؟

در حال حاضر، یک‌سری قوانین و اسناد بالادستی برای حمایت از مؤلفان و صاحبان آثار وجود دارد که مصوب مجلس شورای اسلامی هم هست و باید اجرای مؤثر آن‌ها، حداقل در کشور، جدی گرفته شود.

آیا ممکن است به‌خاطر نبود قانون کپی‌رایت امکان این همکاری جهانی کمتر شده باشد؟ به‌هرحال تهیه‌کننده به‌دنبال یک تضمین برای بازگشت پول است و...

بله امکان دارد، اما طبیعی است که اگر بخواهیم وارد عرصه جهانی شویم و آثارمان را در سطح بین‌المللی عرضه کنیم، ناچار به رعایت قواعد و قوانین فراگیر جهانی هستیم. قانون کپی‌رایت و پیوستن به کنوانسیون‌های مربوط، یکی از ملزومات حرکت به سمت جهانی‌تر شدن سینمای ایران است.

درباره پیوستن به کپی‌رایت، چه موانع و ملاحظاتی در سطح تصمیم‌گیری وجود دارد؟

تفاسیری در این خصوص وجود دارد و بعضی مغایرت‌ها هم مطرح است که قابل اعتنا هستند. این مساله باید در لایه‌های بالاتر حل شود. برای این کار نیازمند یک تیم حقوقی منسجم، هم در سطح داخلی و هم بین‌المللی هستیم و مسئولان ارشد این حوزه باید به‌صورت جدی وارد بحث شوند.

وقتی وارد بازی تبادل و تعاملات جهانی می‌شویم، باید پیش‌فرض‌های این منظومه را بپذیریم تا بتوانیم از مزایای آن هم بهره‌مند شویم. درست است که دوستان نگران محدودیت‌ها هستند، اما در مقابل، مزایای مهمی وجود دارد از جمله حفظ و صیانت از آثاری که قرار است در نقاط مختلف دنیا عرضه شوند. همین موضوع می‌تواند باعث شود سرمایه‌گذار و تهیه‌کننده با اطمینان خاطر بیشتری وارد میدان شوند.

در زمینه تولید مشترک با کشورهای دیگر، چرا اغلب آثار ایرانی امکان اکران مؤثر در کشور شریک را ندارند؟

بارها با کشورهای همسایه تولید مشترک داشته‌ایم. نمونه نزدیک آن «مست عشق» به کارگردانی حسن فتحی است که با همکاری ترکیه ساخته شد. البته بحث اکران این فیلم یک مورد نسبتاً استثنایی است. در بسیاری از موارد، ما محصول مشترک تولید می‌کنیم، اما عملاً برای خودمان؛ در ترکیه فیلمبرداری می‌کنیم، اسپانسر یا بازیگر از آن کشور داریم، اما امکان اکران مؤثر فراهم نمی‌شود.

بخشی از این مساله می‌تواند به موضوع کپی‌رایت برگردد، اما این همه ماجرا نیست. بخش دیگر به گسترش تعاملات بین فرهنگی و حقوقی بازمی‌گردد.

برای تحقق واقعی تولید مشترک، چه پیش‌نیازهایی وجود دارد؟

تولید مشترک صرفاً به معنای همکاری در ساخت فیلم نیست. پیش از آن، نیاز به توافق و تفاهم‌نامه رسمی بین دولت‌ها وجود دارد؛ چیزی که باید به معاهده تولید مشترک تبدیل شود. این فرآیند در کشور ما زمان‌بر است.

در ایران، ابتدا وزرای فرهنگ باید امضا کنند، بعد تأیید رئیس جمهور لازم است، سپس باید به مجلس شورای اسلامی برود و پس از تأیید مجلس و شورای نگهبان، امکان ابلاغ پیدا می‌کند. این مسیر ممکن است چند سال طول بکشد. در حالی که بسیاری از کشورهایی که ما با آن‌ها توافق اولیه داشته‌ایم، این فرآیند حقوقی و اداری را سریع‌تر طی کرده‌اند و ما هنوز درگیر بوروکراسی طولانی هستیم

تولید مشترک یک بار حقوقی سنگین دارد. شما باید تضمین‌هایی در حوزه مالیاتی، اقتصادی و حمایت از سرمایه ارائه دهید. این تعهدات الزام‌آور هستند و صرفاً در حوزه وزارت فرهنگ خلاصه نمی‌شوند. وزارت اقتصاد و دارایی، وزارت امور خارجه، دولت و نهادهای مختلف درگیر این موضوع هستند و همین گستردگی، چالش‌ها را جدی می‌کند.

در بسیاری از موارد، آنچه امروز اتفاق می‌افتد، استفاده از خدمات تولید در یک کشور دیگر است؛ چیزی شبیه به کوفاینانس یا مشارکت محدود در سرمایه‌گذاری. اما تولید مشترک به معنای واقعی، که ذیل یک چتر حمایتی رسمی میان دولت‌ها شکل بگیرد، هنوز به‌صورت جدی محقق نشده است.

چگونه می‌توان به این تولید مشترک رسید؟

مهم‌ترین مزیت تولید مشترک، ایجاد بازار مشترک است. وقتی فیلمی به‌عنوان محصول مشترک با کشوری مثل ارمنستان، آذربایجان، قزاقستان یا حتی چین ساخته می‌شود، آن فیلم در کشور شریک، در صف اکران فیلم‌های داخلی قرار می‌گیرد، نه به‌عنوان فیلم خارجی که با محدودیت‌های متعدد مواجه است.

اگر این اتفاق بیفتد، ناگهان فیلم وارد یک گستره وسیع‌تر از بازار جهانی می‌شود و این همان افقی است که تولید مشترک واقعی می‌تواند برای سینمای ایران ایجاد کند.

تولید مشترک و گسترش بازارهای منطقه‌ای و جهانی چه تأثیری بر اقتصاد سینمای ایران خواهد داشت؟

وقتی بازارهای جدید شکل بگیرد، سرمایه دوباره به حوزه تولید فیلم بازمی‌گردد. اگر این چرخه به‌درستی عمل کند، یک گشایش جدی در حوزه سینما اتفاق می‌افتد. در آن صورت، نگاه ما فقط معطوف به بازار داخلی نخواهد بود و بازار منطقه‌ای و جهانی هم وارد معادله می‌شود.

اینجاست که بحث اقتصادی و تجاری شدن و در نهایت صنعتی شدن سینما معنا پیدا می‌کند. آثاری که تولید می‌شوند، باید بازار و مخاطب خود را پیدا کنند. حتی فیلم‌های هنری هم در جهان امروز، در چارچوب یک صنعت تعریف می‌شوند؛ صنعتی که بازار مشخص، مخاطب خاص و مسیر عرضه ویژه خودش را دارد.

در این مسیر، فضایی به نام جشنواره جهانی فیلم فجر را داریم که یک بازار را در اختیار جهان قرار می‌دهد. برای ارائه بخش ملی هم چنین امکانی فراهم شده است؟

بازار، یک عنصر کلیدی است. شما امروز با انبوهی از پلتفرم‌ها، پخش‌کنندگان بین‌المللی و مسیرهای متنوع عرضه مواجه هستید. اینجا دیگر فقط بحث نمایش نیست، بحث معرفی، مذاکره و اتصال به شبکه جهانی سینماست.

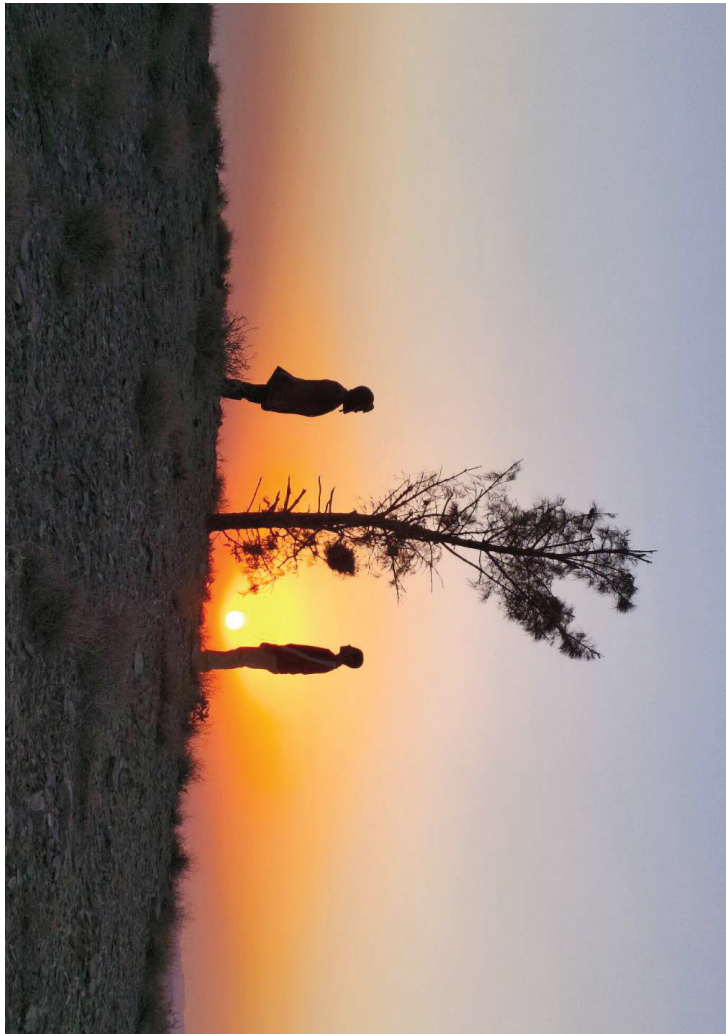
قطعاً جشنواره فیلم فجر این قابلیت را دارد که از طریق بازار خود، به محلی برای عرضه تولیدات داخلی به مخاطب خارجی تبدیل شود. آثاری که در این بازار ارائه می‌شوند، می‌توانند برای پلتفرم‌ها، پخش‌کنندگان خارجی و حتی جشنواره‌های بین‌المللی معرفی شوند.

اگر این ظرفیت به‌درستی فعال شود، جشنواره فیلم فجر می‌تواند به واسطه بازارش، به شکل‌گیری یک مخاطب منطقه‌ای و حتی جهانی برای سینمای ایران کمک کند؛ مخاطبی که در نهایت به پایداری اقتصادی و تداوم تولید منجر خواهد شد.

تولید مشترک یک بار حقوقی سنگین دارد. شما باید تضمین‌هایی در حوزه مالیاتی، اقتصادی و حمایت از سرمایه ارائه دهید. این تعهدات الزام‌آور هستند و صرفاً در حوزه وزارت فرهنگ خلاصه نمی‌شوند. وزارت اقتصاد و دارایی، وزارت امور خارجه، دولت و نهادهای مختلف درگیر این موضوع هستند و همین گستردگی، چالش‌ها را جدی می‌کند

زندگی کوچک، کوچک

فیلمنامه‌نویس و کارگردان: امیرحسین ثقفی، تهیه‌کننده: علی‌اکبر ثقفی، بازیگران: محمود نظرعلیان، یاشار جناقچی، بهزاد حاجی‌زاده، حبیب سیف‌اللهی، هدیه عبدیان، ربابه رمضان‌پور، محمد سوری و... مدیر فیلمبرداری: محمد دارایی، تدوین: ستاره ثقفی، صدابردار: حسین معتمدی، دستیار کارگردان: حبیب سیف‌اللهی، صداگذاری: امیرحسین صادقی، مدیر تدارکات: عباس خدیری، عکاس: سجاد رسولی **خلاصه داستان:** با تنهایی‌مان چه کنیم، وقتی نمی‌شود آن را با دیگران تقسیم کرد؟ باید به رویا پناه برد. شاید تنها راه رها شدن از این تنهایی، رویاپردازی‌ست. با رویاهایمان چه کنیم؟ آن را با دیگران تقسیم کنیم...

قایق‌سواری در تهران

کارگردان: رسول صدرعاملی، تهیه‌کننده: روح‌الله حسینی (موسسه تصویر شهر)، پیمان قاسم‌خانی، سحر دولتشاهی، امین حیایی، زهرا داوودنژاد، محمد بحرانی، بنیتا افشاری، آرمیتا قبادی و کسری پرتوی، نویسنده فیلمنامه: پیمان قاسم‌خانی، مدیر فیلمبرداری: آرمان فیاض، تدوین: بهرام دهقانی، موسیقی متن: ستار اورکی، طراحی و ترکیب صدا: علیرضا علویان، طراح گریم: مهرداد میرکیانی، طراح صحنه: حجت اشتری، مدیر صدابرداری: طاهر پیشوایی، طراح لباس: آزاده قوام، طراح جلوه‌های ویژه بصری: محمد برادران، عکاس: حسن شجاعی، مدیر روابط عمومی: فاطمه ترکاشوند **خلاصه داستان:** مازیار محقق، مرد میانسالی است که پس از ۲۵ سال از آمریکا به ایران برگشته تا با دختر جوانی که با او فاصله سنی زیادی دارد، ازدواج کند.

جانشین

کارگردان: مهدی شامحمدی، تهیه‌کننده: روح‌الله سهرابی (محصول انجمن سینمای انقلاب و دفاع مقدس بنیاد فرهنگی روایت فتح)، بازیگران: آرمان درویش، شکیب شجره، ساراتوکلی، امیرحسین هاشمی، پیام احمدی‌نیا، هادی شیخ‌الاسلامی، پیمان نوری، میلاد رفاقتی، حسین اثباتی، عرفان آصفی، رضا نوری. با حضور امیر آقایی، نویسنده فیلمنامه: محمد فراهانی، بازنویسی نهایی: مهدی شامحمدی، مدیر فیلمبرداری: سعید براتی، تدوین: حمید نجفی‌راد، طراح صحنه: بهزاد جعفری، طراح لباس: نیاز حمیدی، طراح چهره‌پردازی: عباس عباسی، موسیقی: آرش عزیزی، جلوه‌های ویژه بصری: محمد برادران، جلوه‌های ویژه میدانی: رضا ترکمان، صدابردار: میثم کیامرثی، طراحی و ترکیب صدا: محمدحسین ابراهیمی، عکاس: کوروش پیرو، مدیر روابط عمومی: فاطمه پزشکی **خلاصه داستان:** روایتی از زندگی پر فراز و نشیب و نقش سرنوشت‌ساز «حسین املاکی»، جانشین لشکر قدس گیلان در طراحی و اجرای عملیات بزرگ و پیچیده نصر ۴.

گفت‌وگو با مهدی شامحمدی، کارگردان فیلم «جانشین»

قهرمانی که برایش کم نگذاشتیم

مهسا بهادری

مهدی شامحمدی دانش‌آموخته کارشناسی ارشد سینماست و ساخت مستندهای «عملیات غیرممکن»، «مدار هفت درجه آرش»، «امام رضا (ع)» را در کارنامه دارد. او دو سال پیش با نخستین فیلم بلند سینمایی خود با نام «مجنون» موفق به دریافت ۴ سیمرغ بلورین در رشته‌های مختلف شد. «جانشین» دومین ساخته بلند این کارگردان، زندگی پر فرازونشیب و نقش سرنوشت‌ساز «حسین املاکی»، جانشین لشکر قدس گیلان را در طراحی و اجرای عملیات بزرگ و پیچیده نصر۴ به تصویر می‌کشد.

در پی کاهش ملموس فیلم‌های قهرمان‌محور، در سال‌های اخیر سینماگران مختلفی برای ساخت چنین فیلم‌هایی اقدام کرده‌اند و بسیاری از آنها درام‌های شخصیت‌محور یا زندگی‌نامه‌ای ساخته‌اند. دغدغه شما چه بود که سراغ ساخت فیلم «جانشین» رفتید؟

در تاریخ ما، قهرمان‌های کوچک و بزرگ بسیاری وجود دارند؛ آدم‌هایی که مسیر زندگی امروز ما، مستقیم یا غیرمستقیم، به تصمیم‌ها و فداکاری‌های آن‌ها گره خورده است. مسیری که من در مستندسازی و در دو تجربه سینمای داستانی‌ام طی کرده‌ام، تلاشی بوده برای حرکت در همین جهت؛ معرفی قهرمان‌های واقعی که سرنوشت منِ امروز، به مسیری که آن‌ها رقم زده‌اند وابسته است. تلاش من این بوده که این قهرمان‌ها را در قالب تصویر زنده کنم؛ به آن‌ها جان بدهم، در درامی که ریشه در واقعیت دارد، آن‌ها را پرورش دهم و به مخاطبم بشناسانم.

«جانشین» اقتباسی است؟

خیر. فیلمنامه کاملاً حاصل پژوهش خود ماست. متأسفانه درباره زندگی شهید حسین املاکی، کتاب مستقلی وجود ندارد. حتی وقتی در سایت‌ها، وبلاگ‌ها و منابع آنلاین هم جست‌وجو می‌کنید، اطلاعات دقیق و قابل اتکای زیادی درباره او پیدا نمی‌شود. از دل یک پژوهش مفصل، به یک خط داستانی رسیدیم و برای رسیدن به نتیجه نهایی کم نگذاشتیم. بر اساس همان پژوهش‌ها، فیلمنامه شکل گرفت.

علاقه شما به فیلمسازی پژوهش‌محور و آرمانگرا از کجا شکل گرفت؟

علاقه من به این شیوه خیلی ریشه‌ای و قدیمی است. از کودکی، شیفته مستندهای «روایت فتح» بودم؛ بعدتر که علاقه‌ام به سینما جدی شد، تصمیم گرفتم تحصیل در این رشته را شروع کنم، با هنرستان سینمایی «روایت فتح» آشنا و در آن‌جا پذیرفته شدم. چهار سال در آن هنرستان درس خواندم و علاقه‌ام به سینمای مستند و هم‌زمان به موضوع جنگ، شکل جدی‌تری به خود گرفت. به گروه سازنده آن مستندهای تأثیرگذار نزدیک شدم؛ البته به‌جز شهید مرتضی آوینی که آن زمان دیگر در میان ما نبود. این قرابت و نزدیکی باعث شد سال‌ها در حوزه جنگ کار کنم.

آیا همین مسیر را ادامه می‌دهید یا سراغ ژانرهای دیگر هم می‌روید؟

مستندهای اجتماعی زیادی ساخته‌ام، مستندهای بحران و حتی مستندهای بلند سینمایی. علاقه من محدود به یک ژانر خاص نیست اما ریشه نگاه و نوع روایت، همچنان از همان تجربه مستند می‌آید. در تاریخ ما، قهرمان‌های کوچک و بزرگ بسیاری وجود دارند که مسیر زندگی امروز ما به اقدامات و فداکاری‌های آن‌ها گره خورده است. تمام مسیر کاری من، چه در مستندسازی و چه در دو تجربه سینمای داستانی، تلاش برای معرفی همین قهرمان‌های واقعی بوده و این مسیر هنوز برای من جذاب و الهام‌بخش است.

امیرحسین ثقفی
با هفتمین فیلم بلندش در سودای سیمرغ

مر، رسن را نیست جرمی ای عنود

قهرمان‌های امروز ما در چالش‌های خانوادگی، اخلاقی و انسانی گاه دست به اقدامات و کنش‌های خاصی می‌زنند، اقداماتی که می‌تواند اسطوره‌ای باشد نه اسطوره‌ای به معنای حماسی بلکه بیشتر به معنای رمانتیک یعنی همان چیزی که در سینمای ملودرام تعریف می‌شود. امیرحسین ثقفی به‌عنوان کارگردان و نویسنده و علی‌اکبر ثقفی در جایگاه تهیه‌کننده چنین رویکردی در سال‌های اخیر داشته‌اند. شخصیت‌ها قهرمانی ساخته‌اند که کنش عاطفی با چالش‌ها و رخدادهای دراماتیک دارند. در این میان ساختاری که به شکل‌گیری فضا، لحن، ساختار و شخصیت‌ها یاری می‌رساند، دیالوگ است. دیالوگ‌هایی که گاه یادآور سینمای کیمیایی برای مخاطبان سینمای ایران هستند... البته شباهت ثقفی و کیمیایی صرفاً در دیالوگ نیست. آن‌ها جهان خود را ساخته‌اند و برای تعامل باید جهان آن‌ها را پذیرفت و سپس به مولفه‌های ساختاری آن پرداخت. این مولفه‌ها، به طور موازی با سینمای کیمیایی قابل‌بحث هستند و می‌توان آن‌ها را دسته‌بندی کرد. شخصیت، دیالوگ، زخم، خون و قهرمانی که برای برگرداندن آرامش می‌کوشد. این قهرمان خسته است، دیگر تاب و توان رویارویی با شر و فساد را ندارد. اما در آخرین مأموریت خود، تمام توانش را می‌گذارد تا نزدیکانش از خطر به دور باشند. این قهرمان یک آیکون مهم در سینمای ثقفی‌ها ب‌شمار می‌رود و البته برای او تصویر انسان و تنهایی‌اش، فرم و کالبد متفاوتی دارد. امیرحسین ثقفی در دهه ۹۰ فیلم‌هایی ساخت که یکی پس از دیگری بابت این مولفه‌ها و ساخت اتمسفر و حس‌وحال منحصربه‌فرد بود. در برخی از آن‌ها فیلم به‌شدت درآمده بود مثل «همه‌چیز برای فروش»، «مرگ کسب‌وکار من است» و البته «مردی که اسب شد» و در برخی دیگر نه. البته به‌راحتی نمی‌توان از کنار «روسی»، «کوچه ژاپنی‌ها» و حتی «دست تنها» گذشت. او درباره تازه‌ترین فیلم خود با این چند خط و با تأسی از مولانا، به تصویر جهان «زندگی کوچک، کوچک» پرداخته و بر ظرفیت وجودی انسان تأکید کرده است:

«فقط خدا
مرز واقعیت و خیال کجاست؟
چگونه می‌شود ازاین زندگی روزمره وتکراری به رویا کردن پناه برد؟
انسان بدون رویا، انسانی است که چیزی در زندگی کم دارد.
سودای رویا داشتن از موهبت‌هایی است که به انسان داده شده است.
«مر، رسن را نیست جرمی ای عنود
چون تورا سودای سر بالا نبود»

سیمرغ مردمی ۲۸ منهای ۳

انتخاب با اثرانگشت مخاطب

پگاه زارعی

سیمرغ مردمی یا جایزه بهترین فیلم از نگاه تماشاگران از سال ۱۳۷۶ به جوایز جشنواره فیلم فجر اضافه شد و بر این اساس، با توجه به این که ساختار این رویداد به گونه‌ای است که اولین نمایش فیلم‌های ایرانی در آن اتفاق می‌افتد، قرار شد علاوه بر نظر داوران جشنواره، نظر مخاطبان جشنواره در سینماهای مردمی هم به رسمیت شناخته‌شود.

از سال تولد سیمرغ مردمی تاکنون ۲۸ سال می‌گذرد اما سه دوره این جایزه از جوایز جشنواره حذف شد تا امسال شاهد بیست‌وششمین دوره‌ای باشیم که به بهترین فیلم از نگاه تماشاگران جایزه اهدا می‌شود، اما نکته جالب اینکه چون در سه دوره، سیمرغ مردمی به صورت مشترک به دو فیلم اهدا شد، در نهایت ۲۸ فیلم برنده این جایزه‌شده‌اند.

سه فیلم از آثار ابراهیم حاتمی‌کیا، کمال تبریزی و اصغر فرهادی برنده جایزه سیمرغ بهترین فیلم از نگاه تماشاگران شده‌اند و به این ترتیب این سه فیلمساز، رکورددار کسب سیمرغ مردمی هستند. مجید مجیدی و سعید روستایی هم با ۲ سیمرغ در رده دوم قرار دارند.

اما مهم‌ترین حاشیه پیرامون سیمرغ مردمی، حذف آن در سال ۱۴۰۰ است. در حالی که سال‌ها خانه سینما (ابتدا به صورت دستی، بعد به شیوه دستی خوشه‌برداری و بعدتر به صورت مکانیزه) متولی جمع‌آوری آرای مخاطبان بود، در میانه جشنواره چهلم نتایج آرای مردمی که برای دومین سال پیاپی توسط سمفا انجام می‌شد، محل اختلاف بین مدیران سینمایی و مسئولان آرای مردمی واقع شد و در روزهای پایانی انتقادهایی نسبت به مخدوش بودن و مشکلات سامانه‌ای به میان آمد در نهایت محمد خزاعی، رئیس سازمان سینمایی، درخواست جلوگیری از تخلفات را مطرح و در نهایت مسعود نقاش‌زاده، دبیر دوره چهلم اعلام کرد، «به خاطر صیانت از آراء مردم و حفظ حقوق صاحبان آثار و جلوگیری از ضایع شدن کوچک‌ترین حقی از فیلمسازان در این دوره جایزه داوری مردمی نخواهیم داشت.»

در دوره چهل‌وسوم این سیمرغ پس از سه سال دوری به فجر بازگشت. منوچهر شاهسواری، دبیر جشنواره گفت: «در تلاش هستیم با بررسی مشکلات و مسائل بحث‌برانگیز ادوار گذشته و همچنین استفاده از فرآیندهای جدید و رسیدن به سازوکاری ایمن در جشنواره پیش‌رو امکان انتخاب فیلم مورد علاقه و اخذ رأی از سوی مخطبان فراهم شود»

در فراخوان چهل‌وچهارمین جشنواره ملی فیلم فجر «جایزه ویژه بهترین فیلم از نگاه تماشاگران» به‌عنوان یکی از جوایز جشنواره و همچنین در تبصره ۷ این فراخوان آمده است: «جایزه ویژه بهترین فیلم از نگاهِ تماشاگران مشترکا به تهیه‌کننده و کارگردان اثر اهدا می‌شود.»

برندگان سیمرغ مردمی

جشنواره ۱۶: آژانس شیشه‌ای (آغاز اعطای جایزه)
جشنواره ۱۷: رنگ خدا
جشنواره ۱۸: عروس آتش/ متولد ماه مهر
جشنواره ۱۹: سگ‌کشی
جشنواره ۲۱: ارتفاع پست
جشنواره ۲۱: فرش باد
جشنواره ۲۲: مارمولک
جشنواره ۲۳: بید مجنون
جشنواره ۲۴: چهارشنبه‌سوری
جشنواره ۲۵: سنتوری / اخراجی‌ها
جشنواره ۲۶: همیشه پای یک زن در میان است
جشنواره ۲۷: درباره الی / بی‌پولی
جشنواره ۲۸: به رنگ ارغوان
جشنواره ۲۹: جدایی نادر از سیمین
جشنواره ۳۰: برف روی کاج‌ها
جشنواره ۳۱: حوض نقاشی/ هیس، دخترها فریاد نمی‌زنند
جشنواره ۳۲: خط ویژه / شیار ۱۴۳
جشنواره ۳۳: رخ دیوانه
جشنواره ۳۴: ابد و یک‌روز
جشنواره ۳۵: ماجرای نیمروز
جشنواره ۳۶: مغزهای کوچک زنگ‌زده
جشنواره ۳۷: متری شیش‌ونیم
جشنواره ۳۸: شنای پروانه
جشنواره ۳۹: ابلق
جشنواره ۴۰: حذف شد
جشنواره ۴۱: حذف شد
جشنواره ۴۲: حذف شد
جشنواره ۴۳: پیشمرگ

مدیر مسئول: منوچهر شاهسواری
شماره ۸ - شنبه ۱۸ بهمن ۱۴۰۴
روزنامه چهل‌وچهارمین جشنواره ملی فیلم فجر

تصویر امروز

امسال ۸ شبکه رادیویی نمایش، ایران، جوان، فرهنگ، تهران، صبا، اقتصاد و گفت‌وگو از محل خانه جشنواره به پوشش این رویداد فرهنگی می‌پردازند.

سینمای ایرانی

یکی از اسناد جالب‌توجه برای تعریف سهل و ممتنع در سینمای ایران، فیلم سینمایی «نیاز» به کارگردانی علیرضا داوودنژاد است. همه‌چیز ساده و در مقیاس‌های کوچکی برگزار می‌شود اما در معنا و ارزش آنقدر بزرگ است که واژه‌ها در بیان آن کم می‌آورند.

اعلام ۱۵ فیلم برتر آرای مردمی فجر بدون رتبه‌بندی

نتیجه آرای فیلم‌های نمایش داده‌شده در روز پنجم جشنواره فیلم فجر، جمعه ۱۷بهمن توسط ستاد انتخاب فیلم برگزیده از نگاه تماشاگران جشنواره فیلم فجر اعلام شد. فیلم‌های «استخر»، «کارواش»، «قایق‌سواری در تهران»، «حاشیه»، «نیم‌شب»، «زنده‌شور»، «سرزمین فرشته‌ها»، «کافه سلطان»، «گیس»، «غوطه‌ور»، «کوچ»، «پل»، «اردوبهشت»، «اسکورت» و «جانشین» ۱۵فیلم از مجموع ۳۱ فیلم حاضر در بخش مسابقه، برگزیده نگاه تماشاگران جشنواره فیلم فجر هستند. فهرست فیلم‌ها بدون اولویت است و انیمیشن «نگهبان خورشید» و فیلم «مولا» در رأی‌گیری مردمی مدنظر قرار نگرفته‌اند، سایر فیلم‌ها نیز تا پایان برگزاری چهل‌وچهارمین جشنواره فیلم فجر در فرآیند رأی‌گیری آرا مردمی قرار دارند.

موفق‌ترین‌های نیمه‌اول جشنواره

«نیم‌شب» ساخته محمدحسین مهدویان و «اسکورت» ساخته یوسف حاتمی‌کیا در نیمه اول جشنواره بیشترین آرای نویسندگان، خبرنگاران و منتقدان سه رسانه را دریافت کرده‌اند. در جدول‌های نظرسنجی خبرگزاری فارس، فیلم «نیم‌شب» با بیشترین امتیاز اول است و «اسکورت»، «کوچ»، «سرزمین فرشته‌ها» و «قمار باز» در رده‌های بعدی قرار دارند. در جدول ستاره‌های فرهیختگان (چارسوفرهنگ)، «نیم‌شب» در رده نخست قرار دارد و «اسکورت» و «سرزمین فرشته‌ها» به‌طور مشترک در رده دوم و «زنده‌شور» و «قمار باز» در رده‌های بعدی هستند. همچنین فیلم سینمایی «اسکورت» در جدول منتقدان و کارشناسان رسانه هنر ایران (رها) بیشترین ستاره را دریافت کرده و «سرزمین فرشته‌ها»، «دختر پری خانوم» و «زنده‌شور» در رده‌های بعدی قرار دارند.

کیفی‌گرایی

خروجی‌های بنیاد سینمایی فارابی و موسسه تصویر شهر در جشنواره امسال، مورد توجه کارشناسان قرار گرفته است. فیلم‌هایی چون «اسکورت» و «دختر پری خانوم» که با حمایت بنیاد سینمایی فارابی ساخته شده‌اند با استقبال منتقدان، خبرنگاران و مردم مواجه شده و«نیم‌شب» که توسط موسسه تصویرشهر تولید شده است نیز چنین وضعیتی دارد. «سرزمین فرشته‌ها» هم که محصول مشترک موسسه تصویر شهر و سازمان سینمایی سوره است، مورد توجه کارشناسان واقع شده است. «کوچ» هم که در مکتب حاج قاسم ساخته شده، چنین وضعیتی دارد و البته چند فیلم مهم دیگر (مثل «اردوبهشت» که بازتاب مردمی خوبی داشته یا «کارواش» و «قایق‌سواری در تهران») هنوز در خانه جشنواره اکران نشده‌اند. طی سال‌های گذشته، غالبا محصولات ارگانی حاضر در جشنواره به سختی نظر منتقدان را جلب می‌کردند و از این بابت، ویترین جشنواره چهل‌وچهارم تاکنون نشان داده که کیفی‌گرایی به صورت پررنگ‌تری مدنظر متولیان نهادها و تشکل‌های سینمایی و فرهنگی قرار داشته است.

«جایزه خیر ایران» در فجر ۴۴

محمدعلی فارسی مستندساز، محمدمهدی طباطبایی‌نژاد و حبیب‌الله مسعودی‌فرید، داوران بخش مستند و المیرا اجاقی، فائزه یارمحمدی و مهدی توسلی باداوری و انتخاب بهترین فیلم سینمایی و مستند از منظر نیکوکاری در بخش تجلی اراده ملی جشنواره فیلم فجر حضور دارند. این سومین حضور «مرکز خیر ایران» در جشنواره فیلم فجر است.